

бізнесу адаптуватися до кліматичних змін, зберігаючи при цьому автентичний культурний код країни.

Список використаних джерел:

1. Державна стратегія розвитку туризму Греції до 2030 року (Greek Tourism 2030): офіційний звіт Міністерства туризму Грецької Республіки. URL: <https://mintour.gov.ua/>.
2. Andriotis K. Small and Medium Sized Tourism Enterprises in Mediterranean Destinations: Case of Greece. *Journal of Sustainable Tourism*. 2021. Vol. 29. No. 4.
3. Economic Impact Report: Greece. World Travel & Tourism Council (WTTC). 2024. URL: <https://wttc.org/>.
4. Greek Tourism Revisited: Sustainable Development and Digital Transformation. INSETE Intelligence Research. Athens, 2024. 85 p.
5. Виклики та інновації у XXI столітті: туризм, гостинність: монографія. Автори: Жиленко К., Сідаш Д., Редько В., Самойленко А., Сливенко В., Ходак О. Дніпро: 2025. 250 с. http://lib.dnu.dp.ua/rep/ekon/knygy/nazva/Vyklyky_ta_innov_turyzm_gostyn.pdf.
6. Міжнародний туризм та гостинність: теорія та практика: монографія. Автори: Жиленко К., Редько В., Самойленко А., Сливенко В., Ставицька А. Дніпро. 2023. 206 с. <https://dx.doi.org/10.15421/512305>.

Канд. істор. наук Сливенко В. А., Соловйов С. І.

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

ВПЛИВ ГЕОПОЛІТИЧНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ ТА ГЛОБАЛЬНИХ КРИЗ НА РОЗВИТОК МІЖНАРОДНОГО ТУРИЗМУ ТА ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОЇ СФЕРИ

Сучасний міжнародний туризм є надзвичайно чутливою сферою до впливу зовнішніх факторів. Геополітичні конфлікти, тероризм, економічні санкції, пандемії та енергетичні кризи створюють велику кількість проблем, що дестабілізують ці галузі. Яскравими прикладами таких процесів стали пандемія COVID-19 та повномасштабний військовий конфлікт, які призвели до безпрецедентного падіння міжнародних туристичних потоків.

Відбулося різке скорочення туристичних потоків, закриття повітряного простору, збільшилася небезпека для життя та здоров'я, страх перед непередбачуваністю – все це призвело до масових скасування подорожей та перенаправлення туристів в безпечні регіони.

Готельні комплекси, транспортні вузли та історичні пам'ятки в зонах бойових дій зазнають прямого ушкодження або знищення, що виводить дестинації з ринку на найближчі роки. Відбулося ускладнення логістики та зростання вартості перевезень внаслідок блокади морських шляхів, перенаправлення авіамаршрутів. Різкі коливання цін на паливо безпосередньо вплинули на собівартість туристичних продуктів.

Валютні коливання та фінансові обмеження позначилися на різкі зміни курсів валют, труднощі з міжнародними розрахунками через санкції, обмеження на використання платіжних систем. А це створює бар'єри для міжнародних бронювань і розрахунків з постачальниками. Відбулося зростання собівартості послуг:

– для готелів та ресторанів: зростання цін на енергоносії, продукти харчування через порушення ланцюгів поставок;

– для туроператорів: подорожчання авіаперевезень, трансферів та екскурсійних послуг;

– кадрові проблеми: міграція кваліфікованого персоналу з країн, що постраждали від війни або кризи, дефіцит працівників в «безпечних» дестинаціях через конкуренцію та необхідність перепідготовки персоналу.

Зміна моделей споживання та поведінкові тренди. «Втома від невизначеності» та спонтанності зовнішніх умов призводить до того, що туристи віддають перевагу короткостроковим бронюванням, поїздкам в останню хвилину, уникаючи довгострокового планування. Це ускладнює роботу готельних мереж і туроператорів. Пріоритети туристів зміщуються у бік безпеки та «сміслових» подорожей. Зростає попит на дестинації зі стабільною політичною ситуацією, екологічний туризм, безпечні туристичні напрямки. Клієнти все більше цінують прозорість, етичність бізнесу та підтримку локальних спільнот.

Тривають процеси трансформації ресторанного бізнесу. З одного боку – зростає популярність обслуговування та «на винос», з іншого, повернення цінності «досвіду» в преміум-сегменті. Криза змушує рестораторів перерозподіляти формати роботи. А це в свою чергу призводить до стрімкого збільшення проблем управління та ускладнення стратегічної адаптації бізнесу. Через неможливість довгострокового стратегічного планування класичні моделі бізнес-планування втрачають актуальність. Ключовою компетенцією стає гнучкість та швидкість

реакції на зміни. Все це призводить до необхідності запровадження стратегії диверсифікації ризиків. Для туроператорів – це розширення географії пропозицій. Для готелів – це залучення локальних ринків, корпоративних клієнтів та трансформація форматів обслуговування. Зокрема, акценти зміщуються у бік прискорення цифровізації, запровадження інноваційних технологій, інвестування в прямі канали продажів (booking engines), автоматизацію процесів, динамічне ціноутворення та CRM-системи для утримання клієнтів в умовах високої конкуренції.

Також необхідно звернути увагу на зростання ролі комунікації за таких умов, коли прозорість щодо безпеки та соціальна відповідальність (підтримка біженців, участь у відновленні) стають ключовими конкурентними перевагами.

Таким чином, геополітична нестабільність не є тимчасовим викликом, а стала постійною характеристикою сучасного середовища. Основними проблемами є не лише безпосередні загрози, а й каскад економічних, логістичних та поведінкових наслідків. Майбутнє міжнародного туризму та HoReCa індустрії належатиме не сильнішим, а найбільш адаптивним гравцям, здатним до диверсифікації, цифрової трансформації та постійного діалогу зі зміненими очікуваннями споживачів. Аналіз зазначених проблем дозволяє краще зрозуміти сучасні тенденції та перспективи розвитку міжнародного туризму й готельно-ресторанної сфери.

Список використаних джерел:

1. Жиленко К. М., Яровенко Т. С., Ставицька А. В., Самойленко А. О. Основні аспекти сталого розвитку готельно-ресторанного бізнесу та туризму. *Економіка. Фінанси. Право*. 2024. № 5. URL: <http://efp.in.ua/uk/releases>.
2. Сливенко В. А., Редько В. Є. Аналіз сучасних тенденцій розвитку індустрії гостинності та туризму Німеччини. *Інфраструктура ринку*. 2024. № 80. URL: <http://www.market-infr.od.ua/uk/80-2024>.
3. Виклики та інновації у XXI столітті: туризм, гостинність: монографія. Автори: Жиленко К., Сідаш Д., Редько В., Самойленко А., Сливенко В., Ходак О. Дніпро: 2025. 250 с. URL: http://lib.dnu.dp.ua/rep/ekon/knygy/nazva/Vyklyky_ta_innov_turyzm_gostyn.pdf.
4. Міжнародний туризм та гостинність: теорія та практика: монографія. Автори: Жиленко К., Редько В., Самойленко А., Сливенко В., Ставицька А. Дніпро. 2023. 206 с. <https://dx.doi.org/10.15421/512305>.